

Tôi ngồi lại bên hàng ghế chờ chuyến bay. Khung cửa sập đen của trạm hàng không đã thanh lọc đi hết những tia nắng chiều khiến ta khó biết được thời gian bên ngoài. Máy điều hòa không khí tỏa ra hơi lạnh gây gây làm người muốn co lại trong một tư thế lười biếng. Chiều ở phi trường thật nhộn nhịp, mọi người hối hả đến và đi. Đến hay đi, hình như ta đều tìm một chỗ về.

Chiều. Chỉ cần gọi tên Chiều là đã gọi trong ta những niềm nhớ vẩn vương. Chiều về... Chiều xuống... Chiều đến... Chiều hôm...

*Buồn trông cửa bể chiều hôm
Thuyền ai thấp thoáng cánh buồm xa xa*
(Nguyễn Du)

Hình như con người đã chờ và dành cho Chiều một chỗ đứng rất trịnh trọng trong tim. Người xa xứ, kẻ lưu vong thường nhớ nhà, nhớ quê những khi chiều về. Ít khi ta nghe nói đến chuyện nhớ nhung khi sáng sớm, lúc bình minh. Thúy Kiều động mối thương tâm cho nỗi đoạn trường của Đạm Tiên và cũng là của mình về sau, tất cả đều khởi đầu bằng một buổi chiều trong tiết Thanh Minh lúc "Tà tà bóng ngả về tây".

Chiều xuống chậm và đi về lãng đãng bằng những tia nắng cuối ngày đỏ ối rạng chiều sau dãy núi xanh. Đã bao lần chiều đến như thế. Chiều đến thật thanh thoi như báo hiệu cho ngày sắp tàn rồi nhẹ nhàng đi để bắt đầu một nhịp kế tiếp của thời gian. Chiều đến vội vàng hay chậm rãi thật ra chỉ tùy tâm cảnh của người. Niềm dự cảm như đang lớn dần để thay cho ánh nắng bắt đầu nhạt. Bất giác ta nhìn qua song, chiều đã đi, cảnh vật chìm dần trong bóng đêm. Chiều đánh dấu cho ngày đã tàn hay khởi đầu cho bóng tối? Mặc kệ, chỉ là một nỗi băng khuâng quay quắt đầu đó ta bắt gặp trong những lần chiều xuống. Thoáng chốc chiều đã mất, chiều đi qua không ghi lại một vết chân. Dấu vết là những gì sót lại khi ta níu kéo một khoảng thời gian và không gian giữ lại cho riêng mình. Chiều không là của ai. Đã bao lần con người nắm bắt một cảm giác trong khung Chiều :

*Trên đường về nhớ đây
Chiều chậm đưa chân ngày*
(Hồ Dzếnh)

Quả vậy, cuối ngày và trên đường về, bước của Chiều là những bước chậm, phải thật rất chậm vì nếu không thì :

*Không gian như có dây tơ
Bước đi sẽ đứt động hờ sẽ tiêu*
(Xuân Diệu)

Những bước lẩn thẩn về một quê nhà đâu đó, hoặc chưa tìm thấy, hoặc chưa hề hiện hữu. Cứ như thế, Chiều đã bước những bước chân cũ từ hàng triệu năm, tìm một nơi về hay thật sự chỉ để khơi lại những nỗi niềm và hâm nóng mộng mơ trên cuộc nghiệt hạnh nghịch lý. Khóai lam từ mái tranh ở cuối chân đồi là Nơi Về? Tà dương ác bóng ở cuối biển khơi là Quê Quán? Hay Quê Hương thật sự là chỗ Bất-Khả-Tư-Lường?

*Hỏi rằng người ở quê đâu?
Thưa rằng tôi ở rất lâu quê nhà
(Bùi Giáng)*

Chiều là khoảng thời gian để quên đi sự chia cắt giữa ngày và đêm, sáng và tối. Tôi yêu hết những buổi chiều khi lòng bỗng lắng xuống, quên đi mọi ý niệm thời gian và những đối chọi của con người. Tôi muốn giơ tay níu bắt buổi chiều để rồi thấy mình luôn luôn bất lực. Sự đối chọi và nổi bất lực của con người phải chăng đã nảy hiện Thi Ca như thi sĩ Octavio Paz đã nói:

*Between what I see and what I say
Between what I say and what I keep silent
Between what I keep silent and what I dream
Between what I dream and what I forget Poetry.
(Giữa điều tôi thấy và điều tôi nói
Giữa điều tôi nói và điều tôi câm nín
Giữa điều tôi câm nín và điều tôi mơ mộng
Giữa điều tôi mơ mộng và điều tôi quên lãng Thơ)*

*Giữa điều tôi thấy và thưa
Trong vòm âm vọng hay chưa thành dòng
Lặng thinh cùng cõi mơ mòng
Mở ra trăm trận điệp trùng lãng quên
Em về điểm tuyệt thuyền quyên
Vẻ phong vận mở suối huyền dậm Thơ
(Em về trở mộng đường tơ
Niềm xao xuyến động những bờ cõi Thơ)*

Như thế Thơ đã mở cửa cho ta bước vào vườn, bỏ mặc bên ngoài những chập chùng bế tắc của ngôn ngữ đối đãi. Lời thưa hỏi hay niềm câm lặng, đã quên lãng hoặc vẫn mơ màng, Thơ đến và mang ta đi trên những bước thật êm nhẹ như bước của Chiều. Những lối trên trời xanh thẳm của cánh nhận, cánh hồng làm sao tìm được vết. Tô Đông Pha cho rằng Thơ và Đạo không chống lại nhau (Thi Pháp bất tương phương). Tôi đoán chắc rằng Thiền sư và Thi sĩ phải gần nhau lắm vì cả hai đều dùng ngôn ngữ hư cấu để nói lên điều ẩn mật. Thơ là Lời Riêng đóng lên để tìm đồng vọng, nhắn gửi cho những ai ngoài kia cùng rung một nhịp cảm. Nhưng liệu có ai?

*Biển xanh xa vời vợi, mệnh mông buồm gọi nhớ nhung về.
Nắng đẹp chảy đầy đôi mắt biếc.
Tiếc người xa không gần để nói chút niềm trời rộng rãi.
(Thi Vũ)*

Lời Riêng đó khởi đầu cho những tâm hao viễn mộng trên vạn nẻo tồn sinh: Từ là tơ trời của bông liễu tản mạn bay đi; Ý là mây ngàn cỏ nội đang đợi chờ ngoài kia. Phiêu bồng và man mác như câu thơ của Tô Đông Pha : Trên cành bông liễu bay vơi dần. Ven trời vạn nẻo, nơi nào không là cỏ non.

*Chi thượng liễu miên xuy hựu thiểu
Thiên nhai hà xứ vô phương thảo*

*Lìa cây bông liễu phiêu bồng
Ven trời vạn nẻo cỏ hồng muôn phương*

(Mây ngàn cỏ nội đâu không là nhà ?)

Với mây ngàn cỏ nội là nhà, Thi nhân lên đường làm những cuộc lang thang trên mặt biển dâu. Đôi lúc cơn gió ngừng, bông liễu tạm đáp trên cỏ non nhưng cuộc ngao du vẫn bênh bồng phiêu hốt. Quán Trọ là chỗ tạm nghỉ chân, không là nơi thường trú nhưng từ đây, chốn bất-khả-thường-trụ, Thi sĩ tiếp tục trao lời với gió Chiều.

Tôi bước vội vào phi cơ, phút chốc cả một màn mây trắng trải rộng dưới chân. Bất giác tôi nhớ đến một câu thơ mà tôi cho là một trong những câu thơ hay nhất :

*Chiều chiều ra đứng ngõ sau
Ngó về quê mẹ ruột đau chín chiều*

Ngõ sau của tôi trong giây phút này là khung cửa nhỏ của phi cơ nhìn ra những tia nắng bắt đầu nhạt trên một nền trời tím dần.

Vũ Hoàng Thư
Hạ 98
